

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 10/1 2021 s. 237-254, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜ'NÜN A1 SEVİYESİNDEKİ TÜRKÇE ÖĞRETİM VİDEOLARININ ÇOKLU ORTAM İLKELERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Mehmet ÜLKER*

Geliş Tarihi: Ağustos, 2020

Kabul Tarihi: Ocak, 2021

Öz

Bu çalışmanın amacı, Yunus Emre Enstitüsü'nün A1 seviyesindeki Türkçe öğretim videolarının, çoklu ortam ilkelerine uyum düzeyini; varsa, eksik veya zayıf yanları ve gelişmeye açık alanlarıyla tespit etmektir. Bu çalışma, eylem araştırması deseni kullanılarak, nitel araştırma yöntemiyle yapılmıştır. Veriler, dereceli puanlama ölçeği, görüşme ve doküman analizi yoluyla toplanmış ve istatistiksel tekniklerle çözümlenmiştir. Yunus Emre Enstitüsü'nce A1 seviyesinde üretilen yabancı dil olarak Türkçe öğretim videoları, bu çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Örneklem olarak ise kurum tarafından yayınlanmış olan ilk beş video seçilmiştir. Çalışmanın bulgular bölümünde, “tamamen uyumlu”, “uyumlu”, “kısmen uyumlu” ve “uyumu oldukça zayıf” başlıkları altında, bu beş videonun çoklu ortam ilke ve özellikleriyle ilişkisi ele alınmıştır. Çalışma neticesinde, Yunus Emre Enstitüsü'nün hazırladığı A1 seviyesindeki Türkçe öğretim videolarının çoklu ortam ilkeleriyle uyum düzeyinin, oldukça yüksek; video içeriklerinin, etkin ve işlevsel olduğu sonucu elde edilmiştir. Bunun yanı sıra videoların, küçük düzenlemelerle ortadan kaldırılabilir gelismeye açık yanlarının bulunduğu, bunlar arasında animasyon ve hareketli görsellerdeki eksikliklerin öne çıktığı yönünde tespitler de yapılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Video, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Yunus Emre Enstitüsü, çoklu ortam ilkesi

EVALUATION OF A1 LEVEL TURKISH EDUCATION VIDEOS OF YUNUS EMRE INSTITUTE ACCORDING TO THE MULTI-MEDIA PRINCIPLES

Abstract

The purpose of this study is to identify the compliance level of the A1 Level Turkish Education Videos of Yunus Emre Institute with multi-media principles and possible deficiencies or weaknesses and areas of development related to them. This study was done by using qualitative research method using action research pattern. The data were collected through graded scoring scale, interview and document analysis and analyzed by statistical techniques. At the end of the study, it has been concluded that the Turkish instructional videos prepared by Yunus Emre Institute at A1 level are quite high in compatibility with the principles of multimedia and their contents are effective and functional. In addition, it has been determined that there are areas where there is room for development, which can be eliminated with small

* Dr.; Yunus Emre Enstitüsü, Priştine, Prizren ve İpek Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezi, Kosova, mehulker@gmail.com

Araştırmanın Etik Kurulu İzni: Kosova Koleji İlliria Üniversitesi, 11.06.2020 tarih ve 569/20 sayılı karar.

arrangements. The most important of these is the addition of animated and dynamic images to the videos.

Keywords: Video, teaching Turkish as a foreign language, Yunus Emre Institute, multimedia principle

Giriş

Bilgi toplumu olma, birçok yönüyle, amaca uygun şekilde teknolojiyi dönüştürme kabiliyeti ile ilişkilidir. Bu tür toplumlara, öncü ve gelişmiş ya da ileri toplumlar denir. İleri toplumu, bilim adamı ve araştırmacı görüşlerini referans göstererek açıklayan Teker (2019a)'e göre; ileri toplumlar, bilgi toplumu olarak tanımlanır ve bilgi toplumu olmanın düzeyi ise bilgi üretimi, tüketimi ve değişimi gibi etkinliklerde yer alma oranıyla ilişkilidir. İleri toplumların başarıları, “birey, bilgi ve toplum” (Alkan, 1997) arasındaki uyumu sağladıkları oranda daha da artar. Eğitim ve eğitimin alt unsurlarından biri olan öğrenme ve öğretme süreci, bu uyuma konu olan alanlardan biridir. Senemoğlu (2015)'na göre eğitim, “istendik davranış değiştirme ya da oluşturma süreci” iken; öğretme, “bireyin öğrenmesini sağlama faaliyetidir.” Öğrenme ise “bireyin çevresiyle etkileşimi sonucu, bilgi veya davranışında meydana gelen kalıcı izli değişimdir.” (Özdemir vd., 2012, s. 4).

İleri toplum olma sürecinde; eğitimin, öğrenme veya öğretimin etkin ve işlevsel bir şekilde işe koşulabilmesi için onların, unsur ve alt unsurlarının da etkin ve işlevsel kılınması gereklidir. Öğrenme sürecinin unsurlarını, Özbel (2020) kendi kendine öğrenme süreçleri ekseninde açıklamıştır. Bu unsurlardan biri olan ders materyalini ise Şengül (2014)'ün çalışması yabancılar Türkçe öğretimi ekseninde açıklar. Ona göre yabancılar Türkçe öğretiminde yoğun olarak işitsel materyallerle ders etkinlikleri düzenlenmesi önerilmekte ve bu materyaller arasında radyo, televizyon, ses bantları, karaokelerin olabileceği ele alınmaktadır.

Bilgi toplumu ya da ileri toplumlara; eğitim, öğrenme veya öğretim kavramları çerçevesinde bakılırsa, bu kavramların etkinliğinde, teknolojik araç ve gereçlerin oldukça önemli bir konuma sahip olduğu görülür. Teknolojik temelli araç ve gereçler, öğrenenin iç ve dış uyarıcılarını daha etkin biçimde harekete geçirir; öğrenme araç ve gerecini somutlaştırır; ses, görüntü ve hareket ile gerçek yaşam deneyimleri sunar. Tüm bunlarla, öğrenmenin daha kolay, etkin ve işlevsel olmasına katkı sağlar. Ayrıca, öğreneni motive eder, bireysel öğrenmeyi destekler, zamandan ve mekândan bağımsız öğrenme ortamlarıyla öğrenme ortamını çeşitlendirir.

Eğitim, öğrenme veya öğretim sürecinde kullanılan teknolojik araç ve gereçlerden biri de videodur. Video, anlık (canlı) veya kayıt edilmiş görüntülerin, yansıtma veya yayınlama yoluyla bir ekranda paylaşılması temelinde işleyen, teknolojik bir araçtır. Ders araç ve gereci olarak video, Seferoğlu (2014)'na göre, “görsel, işitsel, görsel-ışitsel ve teknoloji destekli araçlar” sınıfında yer alır.

İlk zamanlarda içeriklerini, tek yanlı paylaşımlarla sunan videolar, internet teknolojisindeki gelişmelerle birlikte etkileşimli formlara da bürünerek çeşitlenmiştir. Videolar, ses ve görüntüyü bir arada bulundurması sayesinde, daha fazla duyu organına hitap etmektedir. Videonun başlatılması, ekranın dondurulması, ileri-geri alma veya istenilen yerden başlama gibi video içi gezinme olanakları sağlamakta, süreci yönetenler ile izleyiciler arasında karşılıklı yazışma yapılabilmesi ve beğenme/beğenmeme butonları gibi işlevlerle duygusal tepkilerin ifade edilebilmesine fırsat sunmaktadır. Ayrıca, yüksek çözünürlük, kolay iletişim, ses ayarı, dil seçimi, altyazı desteği gibi seçeneklerle, estetik ve beğeniyi daha etkin kılma imkânlarına da sahiptir. Bu yönleriyle, “geleneksel derslerin bir parçası olduğu gibi, birçok harmanlanmış ve çevrim içi

dersler” (Brame, 2016; Choe vd., 2019) için de köprü vazifesi görerek, “öğrenenleri, pasif izleyici durumundan, aktif katılımcı durumuna geçirmiştir” (Uğur ve Okur, 2016).

Üstelik teknolojinin gelişmesiyle birlikte, video hazırlama süreçleri de kolaylaşmıştır. Hazır şablonlar ve etkin görseller sayesinde, alanının uzmanı veya profesyonellerinin yanı sıra, neredeyse bilgisayar okuryazarlığı olan herkes video hazırlayabilir hale gelmiştir. Günümüzde, “web ortamında, yüksek çözünürlüklü ve bant genişliği yüksek videolar oluşturulabilmektedir” (Chorianopoulos, 2018).

Video, sağladığı bu ve benzeri katkılar ile öğrenme ve öğretme süreçlerini etkin ve işlevsel kılmıştır. Bu ise videonun, öğrenme ve öğretme ortamlarında yaygınlaşmasına, yeni yaklaşımlarla eğitim-öğretim sistemleri içinde, daha fazla ve özel bir konumda yer almasına vesile olmuştur. Öğrenme-öğretme sürecinde videolar: Youtube ve Youtube benzeri sosyal medya mecralarında ve ağ uygulamalarıyla internet sayfaları üzerinde de paylaşılmaktadır. Bu videolar ile bireysel, grup veya kitlesel öğrenme-öğretme fırsatı sunmanın yanında öğrenme-öğretme sürecini daha etkin kılmak için de kullanılmaktadır. “ders destek araç-gereci”, “çevrim içi ders araç-gereci” veya “bireysel öğrenme araç-gereci” şeklinde öne çıkmıştır. Video temelli ders araç ve gereçlerinin, öğrenme ve öğretme sürecinde öne çıkmasının nedenlerinden biri, Kışla vd. (2020, s. 42)’ne göre, “kitlesel açık çevrim içi derslerin, sayı ve kalitesinin artması ile eğitimin vazgeçilmez parçalarından biri” olmasıdır. Onlara göre, “geçmişte videokaset, CD, DVD vb. teknolojiler üzerinden dağıtılan eğitsel videolar, günümüzde içerik yönetim sistemleri, video paylaşım siteleri ve eğitsel web siteleri üzerinden öğrenenlere sunulmaktadır.”

Öğrenme-öğretme sisteminde teknolojinin işe koşulma biçimlerinden biri olan video, Seferoğlu (2014, s. 109)’na göre, etkileşimli (interaktif) video sistemi olarak sınıflandırılır. Bu yönüyle video, “kendi hızında öğrenme, zengin çoklu ortam, öğrenen performansı ve bireysel öğrenmeye” katkı sunar (Cummins vd., 2016 ve Kokoç ve Altun, 2014). Teker (2019b, s.436)’e göre, “sınıf içi öğretimde, uzaktan eğitimde, bireysel öğretimde ve yabancı dil öğretiminde” kullanılabilir. Videolar, “en yaygın kullanılan, eğitsel ders araç ve gereçlerinden biridir” (Ljubojevic vd., 2014).

Videoları konu alan bilimsel çalışmalara bakıldığında, öğrenme ve öğretme süreçlerine sağladığı katkılardan da bahsedildiği görülmektedir. Bu çalışmalardan biri, video destekli öğrenmeyi film seyretme ekseninde açıklayan İşcan (2011)’in çalışmasıdır. İşcan’a göre film izleme, yabancı dil öğretimine birçok olumlu katkı sağlar. Öğrenciyi daha çok isteklendirir ve kelime öğrenmeyi geliştirir. Benzer şekilde, öğrenme-öğretme süreçleri açısından dizi film izlemeyi konu alan çalışmalardan biri de Ülker (2019)’in çalışmasıdır. Ülker, ortalama altı ay gibi bir süre içerisinde Türkçe içerikli dizi filmi, Türkçe altyazı ile izleyen elli civarında Kosova vatandaşı kişi ile yaptığı çalışmalara dayanarak, “dizi film izlemeyle yabancı dil olarak Türkçe öğrenme yaklaşımı” adında yeni ve farklı bir öğretim modelini ortaya koymuştur. Bu model sayesinde, sistematik bir öğrenme ortamı olmadan, doğal öğrenme ortamında, yani -çocuğun dil öğrenmesi gibi- edinime dayalı bir yolla, dil beceri, tür ve düzeylerinin tümünde, ortalama B1 seviyesinde kazanım elde edilmiştir. Vanderplank (2019)’a göre, altyazılı film izleyen ya da öğrenenin, bireysel becerileri ortaya çıkar; dil öğrenme ile diğer becerilerinin gelişmesi de desteklenir. Video ile öğrenme veya video destekli öğrenme, “öğrenen memnuniyetini de yükseltir.” (Nagy, 2018; Traphagan, Kucsera ve Kishi, 2010). Videolar, öğrenme ve öğretme sürecinde “etkileşimi ve öğrenme performansını artırır” (Ljubojevic vd., 2014; Ozan ve Özarslan, 2016).

ARCS Modeli'ne göre, elektronik kitapların çoklu ortam içeriğine yönelik öğretimsel taktiklerinde, “öğrencilerin dikkatini çekmek için en başta basit animasyonlar, arka planda yumuşak ses kullanımı ve çoklu ortamın diğer unsurlarına” yer verilmiştir (Yakın, 2018). Videolar, “yabancı dil öğretiminde, dinlemeyi öğrenme konusunda güvenilir bir kaynak olup, özellikle kelime ve cümleleri doğru telaffuz edebilmeyi de sağlar” (Suseno, 2015). Rosell-Aguilar (2007)’ın çalışmasına göre, videolar gibi teknolojik temelli bir araç olan “podcast” uygulaması da eğitimsel bir materyal olarak, öğrenme ve öğretme sürecine birçok katkı sağlar. “Postcast’in öğrenme stili farklı olan öğrencilere sağladığı faydaları “dilbilgisi açıklamalarını dinleme, dilbilgisi konularında tekrar yapma, önemli deyiş ve kelimeleri tekrar etme, dinleme ve telaffuz gibi alıştırmalar yapma ile hedef dildeki kültürel öğeleri öğrenme” olarak sayabiliriz.

Bununla birlikte Leadbeater vd. (2013)’ne göre, video desteği ile yapılan öğrenmenin “ders başarısını etkilemediği” iddia edilmiştir. 1984-2013 yılları arasındaki 30 yıllık dönemde eğitim sistemine yapılan teknolojik yatırımı değerlendiren Gerede (2019) tarafından, bu dönemde eğitime azımsanmayacak miktarda teknolojik yatırım yapıldığı, analiz edilmeksizin sadece teknolojiyi satın almanın yeterli olacağı düşüncesinin hâkim olduğu, yapılan yatırımların yeterince izlenmediği, gerekli değerlendirmelerin yapılmadığı, geçmiş projelerin eksikliklerinin ve ihtiyaçlarının yeterince saptanmadığı gibi eleştirel yönü ağır basan görüşler de öne sürülmüştür. Ayrıca, video temelli öğretimin gelişmeye açık yönlerini ele alan çalışmalar da yapılmıştır. Bunlardan birinde, “Türkçe öğretimi için hazırlanan videoların, etkin bir öğretim sağlaması için farklı öğretim yöntem ve tekniklerinden yararlanması” (Ateş vd., 2015) önerilmektedir. Kokoç (2019)’un çalışmasında, “tasarım standartlarının ve ders videolarının tasarımına ilişkin, yeteri kadar deneysel araştırmanın yapılmadığı” hususu, bir eksiklik olarak dile getirilir. Video merkezli bireysel öğrenme yöntemini ele alan Bétrancourt ve Benetos (2018); Chen ve Wu (2015); Fiorella ve Mayer (2018) ve Pi, Xu, Liu ve Yang (2020), bu bağlamda yeni çalışmaların yapılmasını önermektedir. Teker (2019a)’in ifade ettiği üzere videoları, “eğitim sorunlarının tümünü ortadan kaldıracak sihirli bir araç olarak görmemek gerekir”. Onun belirttiği gibi “bu yöntemi, işlevsel olarak işe koşabilmek için, bilim adamları, eğitim teknolojileri, programlı öğretim yöntemini bilen ve uygulayan uzmanlar, senarist, kameraman ve yönetmen gibi personelin bir arada çalışarak geliştirecekleri paket programları olmalıdır”. Bununla birlikte, “Eğitim sistemleri; öğrenme-öğretme süreçlerinde nitel ve nicel gereksinimleri karşılamada, çağdaş iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri izlemek, bu gelişmelerin öğrenme-öğretme süreçlerine katkılarının neler olabileceğini saptamak ve uygulamada bunlardan yararlanmak zorundadır.” (Teker, 2019b).

Teknoloji, neredeyse tüm alan ve dallarda var olan geleneksel alışkanlıkları, değişik büyüklük ve biçimlerde etkilemekte ve onlarda önemli farklılaşmalar ortaya çıkarmaktadır. Videoların, ders araç ve gereci olarak eğitim sisteminde daha çok kullanılması, işte bu farklılaşmaların bir sonucudur. Yabancı dil olarak Türkçe öğretme ve öğrenme sürecinde de önemli bir araç olan videolar, Yunus Emre Enstitüsü’nce de üretilmeye başlanmış ve öğretim sürecinde aktif olarak kullanılır olmuştur. Bu üretim ve kullanımın başlangıcı, covid-19 salgını kısıtlamalarının başladığı Nisan 2020 dönemine rastlar. Bu süreçte, kısa sürede 10 civarında video üretilmiştir. Daha sonra, bu üretimlerin hem sayısının, hem de seviyesinin artarak devam ettiği görülmüştür. Yukarıda ele alındığı üzere, diğer eğitim, öğrenme veya öğretme araçlarında olduğu gibi video merkezli öğrenme yöntemini konu eden çalışmaların yapılması da isabetli ve önemli olmuştur. Videolar üzerine yapılan bilimsel çalışmalar ve bu çalışmalara dair güncel eğilimlere bakıldığında; bu tür bir çalışmanın, çoklu ortam ilkeleri bağlamında bir ölçüyle yapılabileceği

öngörülmüştür. Nitekim bu yolla, hangi tasarım biçiminin öğrenmeyi daha etkin ve işlevsel kıldığı, ne tür videolar kullanıldığı gibi sorularla birlikte, daha birçok soruya da cevap bulunabileceği tahmin edilmiştir. Bu açıdan, alanyazında kabul gören Mayer (2014)'in Çoklu Ortamla Bilişsel Öğrenme Kuramı çerçevesinde yapılan çalışmalardan esinlenerek, Özlem Ozan tarafından “Bağlantıcı Mobil Öğrenme Ortamlarında Yönlendirici Destek” başlıklı, 2013 tarihli doktora tezinde geliştirilen “Eğitim Amaçlı Çoklu Ortam Uygulamalarına İlişkin Değerlendirme Ölçeği” (Ozan, 2013)'nin, veri toplama aracı olarak kullanılabileceği değerlendirilmiştir. Geçerli, güvenilir ve amaca dönük bir çalışma olabilmesi için ise verilerin; yabancı dil olarak Türkçe öğretim sürecinde görev alan ve yabancı dil öğretim sürecinde söz konusu videoları kullanan Yunus Emre Enstitüsü okutmanlarının görüşlerine göre şekillendirilmesi düşünülmüştür. Bu sayede, varsa gelişmeye açık alanlar ile eksik ve zayıf yanların ortaya konulması, yabancı dil olarak Türkçe öğrenme ve öğretme sürecinde daha etkin ders araç gereci üretilmesi ve alandaki araştırmacılara yol gösterici veri temin edilmesi sağlanmış olacaktır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Yunus Emre Enstitüsü'nün A1 seviyesindeki Türkçe öğretim videolarını, çoklu ortam ilkeleri etrafında inceleyerek, varsa, eksiklik ve gelişmeye açık yanlarını ortaya koymaktır. Bu doğrultuda, çalışmada şu soruya yanıt aranmıştır: Yunus Emre Enstitüsü'nce A1 seviyesi için hazırlanan ilk beş Türkçe öğretim videosu, çoklu ortam tasarım ilkelerine göre değerlendirildiğinde, varsa, eksik ve zayıf yanları ile gelişmeye açık alanları nelerdir?

Yöntem

Bu çalışma, eylem araştırması deseni kullanılarak, nitel araştırma yöntemiyle yapılmıştır. Veriler; dereceli puanlama ölçeği, görüşme ve doküman analizi yollarıyla toplanmış, istatistik teknikleriyle analiz edilmiştir.

Bu çalışmada kullanılan “nitel araştırma”, “eylem araştırması” kavramlarını, Yıldırım ve Şimşek (2016)'ten hareketle şöyle açıklayabiliriz: Nitel araştırma, “algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır”. Algılara dayalı veri toplama yöntemi, nitel araştırmanın veri toplama yöntemlerinden biridir. Algılara dayalı veri toplama yöntemi, “araştırmaya dâhil olan bireylerin süreç hakkındaki düşüncelerine dayanır”. Nitel araştırmalarda betimleme, “elde edilen verilerin, daha önce belirlenen temalara göre özetlenip yorumlanmasıdır”. Eylem araştırmaları ise “araştırılacak konunun doğrudan içinde olan birinin, kendisi veya bir araştırmacı ile birlikte gerçekleştirdiği ve uygulama sürecine ilişkin sorunların ortaya çıkarılması ya da hâlihazırda ortaya çıkmış bir sorunu anlama veya çözmeye yönelik sistematik veri toplamayı ve analiz etmeyi içeren bir araştırma yaklaşımıdır”.

Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evreni, Yunus Emre Enstitüsü'nce üretilen A1 seviyesindeki yabancı dil olarak Türkçe öğretim videolarıdır. Örneklemi ise kurum tarafından yayınlanan söz konusu videoların ilk beşidir.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Çalışma; araştırmanın başladığı ve çalışmayla ilişkili bir kısım izinlerin alındığı dönemde, Yunus Emre Enstitüsü'nce yabancı dil olarak Türkçe öğretim sürecinde kullanılmak üzere A1 seviyesinde üretilmiş olan 10 civarındaki videonun ilk beşi ile sınırlıdır.

Veri Toplama Yöntemi

Bu çalışmanın veri toplama yöntemlerinden biri, “araştırma konusu hakkında bilgi içeren yazılı, görsel veya işitsel materyallerin çözümlenmesi” (Balaban, 2012; Gönç, 2012)’ne dayanan doküman incelemesi yöntemidir. Bir diğeri ise görüşmedir. Görüşme, “önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı, karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim sürecidir.” (Stewart & Cash 1985: 7, akt. Yıldırım & Şimşek, 2018: 129). Teknoloji, araç ve gereçlerden video, yabancı dil öğretimi ve yöntem ile tartışmalar bölümlerindeki kavramsal çerçeve verileri, doküman incelenmesi yöntemiyle derlenmiştir. Görüşmeler ise ağ üzerinden, ölçek ve ölçeğe bağlı derecelendirme hakkında bilgilendirme, görüş alma ve yapılandırılmış dereceli ölçeğin derecelendirilmesi gibi yol ve tekniklerle yapılmıştır. Çalışmanın etik kurul izni, Kosova Koleji İllirya Üniversitesinin 11.06.2020 tarih ve 569/20 sayılı onay yazısı ile alınmıştır.

Öğretim tasarımı sürecinde, Yalın (2020)’a göre “sürece dayalı değerlendirme ve sonuç değerlendirme”; Şimşek (2014)’e göre “ara değerlendirme ve son değerlendirme” olmak üzere iki ayrı değerlendirme yolu vardır. Şimşek (2014); ara değerlendirmeyi, tasarımı yapılan sistemdeki olası hata ve eksikliklerin araştırılması ve gerekli düzeltmelerin yapılması işi olarak tanımlar. Ara değerlendirme yapma yollarından birisi, akran incelemesidir. Akran incelemesi, ürünün meslektaşlar tarafından incelenerek, eleştiri ve öneriler sunulmasını konu eden uzmanlığa dayalı bir değerlendirme türüdür ve serbest görüşlerin paylaşılması veya denetim listesi olmak üzere iki yolla yapılır. Bu çalışmanın veri toplama sürecinde, denetim listesi olarak kabul edilen, dereceli bir ölçek kullanılmıştır. Bu ölçek çerçevesinde, covid-19 salgını nedeniyle, ağ üzerinden ve sosyal görüşme platformları aracılığıyla, aşağıdaki beş aşamayla açıklanan görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bunlar:

Aşama 1- Gerekli izinlerin alınması: Videoların sahibi olan kurumdan, çalışma hususunda; ölçek sahibi kişiden, ölçeği kullanma hususunda; etik kurulundan, ölçekle veri toplama hususunda izin alınmıştır.

Aşama 2- Değerlendiricilerle ön görüşmelerin yapılması: Yapılacak değerlendirme süreci ve ölçek hakkında bilgilerin verildiği 3 ayrı toplantı yapılmıştır. Bu aşamada daha çok, ölçeğin anlaşılabilmesi, geçerlilik ve güvenilirlik kontrolü için, araştırmacı rehberliğinde ölçek ve ölçekte geçen kavramlar hakkında okutmanlarla görüşülmüştür. Bu görüşmelerde, anlaşılmayan kavramlar açıklanmış ve bu kavramları açıklayan bir metin, değerlendiricilerle paylaşılmıştır. Ayrıca, derecelendirmede yaşanabilecek muhtemel karışıklık ve aksaklıkları azaltmak amacıyla, ölçeğin çıktısı değerlendiricilere dağıtılmıştır.

Değerlendirmede, yedi okutman yer almıştır. Bu yedi okutman, Kosova’daki Priştine, Prizren ve İpek Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezleri’nde görev yapmaktadır. Okutmanların uyruklarına göre sayıları, öğrenim düzeyleri, lisans eğitimleri, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde görev aldıkları süreleri gösteren veriler, Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Okutmanlar hakkında bilgi tablosu.

Konu	Türkiye'den Görev Verilen Okutmanlar	Yerel Okutmanlar
Kişi Sayısı	2	5
Uyruk	Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı	Kosova Cumhuriyeti vatandaşı
Öğrenim Düzeyi	1 kişi yüksek lisans, 1 kişi lisans -Kocaeli Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	1 kişi doktora, 4 kişi lisans -Priştine Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (4 kişi)
Lisans Eğitimi	-Bülent Ecevit Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	-Trakya Üniversitesi, Türkçe Öğretmenliği Bölümü (1 kişi)
Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretme İşinde Görev Süresi (Yıl)	4 yıl ve 4 yıl. Ortalama: 4 yıl	8 yıl / 8 yıl / 3 yıl / 2 yıl ve 1 yıl. Ortalama: 4,4 yıl

Tablo 1’de görüldüğü gibi, okutmanların ikisi Türkiye Cumhuriyeti, beşi ise Kosova Cumhuriyeti vatandaşıdır. Biri doktora, biri yüksek lisans ve beşi de lisans düzeyinde öğrenim görmüştür. Üçü, lisans eğitimlerini Türkiye’deki üniversitelerde tamamlamıştır.

Aşama 3: Ölçeklendirmenin yapılması: Dereceli ölçek ve Tablo 2’de yer alan derecelendirilecek video bilgileri, Google Formlar adlı uygulamadaki ilgili dokümana işlenmiştir. Çalışmada, Ozan (2013) tarafından hazırlanan, “Eğitim Amaçlı Çoklu Ortam Uygulamalarına İlişkin Değerlendirme Tablosu” başlıklı, en düşük 1 ve en yüksek 4’e kadar dereceleme anahtarı, 11 ilkesi ve 22 alt özelliği olan dereceli ölçek kullanılmıştır.

Tablo 2: Derecelenen videolar hakkında bilgiler tablosu

Sıra No	Videonun Adı	Süresi	Tarihi	Videonun İnternet Ortamındaki Adresi
1.	Tanışma ve Alfabe	10.35 dk.	27.04.2020	https://www.youtube.com/watch?v=Y742cKDoFyc&t=307s
2.	Bu, Şu, O / Kim? Ne? Nerede?	9.39 dk.	28.04.2020	https://www.youtube.com/watch?v=Md879ibGFjI&list=PLJnZq9X10tdZxNwoAt3yRB1DWd3zApYmk&index=2
3.	Nerelisin?	11.17 dk.	29.04.2020	https://www.youtube.com/watch?v=Dpj6Y93_vC8&list=PLJnZq9X10tdZxNwoAt3yRB1DWd3zApYmk&index=3
4.	Var - Yok	14.26 dk.	30.04.2020	https://www.youtube.com/watch?v=D30GcM7I4OQ&list=PLJnZq9X10tdZxNwoAt3yRB1DWd3zApYmk&index=4
5.	Sayılar	14.39 dk.	01.05.2020	https://www.youtube.com/watch?v=vzp9QmBNdZE&list=PLJnZq9X10tdZxNwoAt3yRB1DWd3zApYmk&index=5

Aşama 4: Genel değerlendirme: Ağ üzerinden, ölçeklendirmeyi yapan okutmanlarla, tüm süreç hakkında genel görüşlerinin alındığı bir toplantı yapılmıştır.

Aşama 5: Verilerin analizi ve bilimsel belgeye dönüştürülmesi gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

Çoklu ortam tasarım ölçütlerine göre elde edilen veriler, istatistiksel yöntemlerle çözümlenmiştir. Demografik göstergeler Tablo 1’e; ölçeklendirme puanlarına göre her bir video için ayrı ayrı ortalamayı ve genel ortalamaları gösteren veriler Tablo 4’e taşınmıştır. Devamında, ortalama puanların karşılık bulduğu dereceli ölçeği temsil eden ifade ile betimlemeler yapılmıştır. Ölçekte en düşük 1 ve en yüksek 4 puana kadar dereceleme anahtarı kullanıldığı da dikkate alınarak, betimlemelerde, aşağıdaki puan aralıklarına göre dereceleme puanının temsil ettiği ifadeler kullanılmıştır. Buna göre;

1.00-1.75 ortalama puanlar için derecelenen özellikler, ölçekteki (1) puana karşılık gelen betimlemenin yanında, “videoların, çoklu ortam ilkesine uyumu oldukça zayıftır” ifadesi kullanılarak tanımlanmıştır.

1.76-2.50 ortalama puanlar için derecelenen özellikler, ölçekteki (2) puana karşılık gelen betimlemenin yanında, “videolar, çoklu ortam ilkesine kısmen uyumludur” ifadesi kullanılarak tanımlanmıştır.

2.51- 3.25 ortalama puanlar için derecelenen özellikler, ölçekteki (3) puana karşılık gelen betimlemenin yanında, “videolar, çoklu ortam ilkesine uyumludur” ifadesi kullanılarak tanımlanmıştır.

3.26-4.00 ortalama puanlar için derecelenen özellikler, ölçekteki (4) puana karşılık gelen betimlemenin yanında, “videolar, çoklu ortam ilkesine tamamen uyumludur” ifadesi kullanılarak tanımlanmıştır.

Ayrıca okutmanların, beş ayrı videoyu ölçekteki yirmi iki soru üzerinden değerlendirmeleri esnasında kullandıkları puanlar arasındaki uyum, istatistiksel yolla hesaplanmış ve yorumlanmıştır. Bu amaçla yapılan hesaplamada SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) Versiyon 24 programı kullanılmıştır. Hesaplamalar, okutman sayısının ikiden fazla olmasından dolayı, Tablo 3’te olduğu gibi “Fleiss’in Kappa katsayısı” kullanılarak yapılmıştır.

Tablo 3: Kappa Analizleri

7 Okutman	Video	Kappa İstatistiği	^a p
22 değerlendirme kriteri	1. video	0,203	0,001**
	2. video	0,345	0,001**
	3. video	0,275	0,001**
	4. video	0,187	0,001**
	5. video	0,251	0,001**

^aFleiss’in Kappa ** $p < 0,01$

Puanlayıcılar arası uyum düzeyi betimlenirken kullanılan puan aralığı Landis ve Koch (1977)’a göre şöyledir: Önemsiz düzey 0.00-0.20 ve 0.21-0.40; düşük düzey 0.41-0.60; orta düzey 0.61-0.80; yüksek düzey ve çok yüksek düzey 0.81-1.00’dir. Fleiss’in Kappa katsayısı benzeri korelasyon katsayılarının sınırları ve ilişki düzeyleri açıklanırken, Büyüköztürk (2019)’ün ele aldığı gibi, 1.00 olması mükemmel pozitif ilişkiyi; -1.00 olması, mükemmel negatif bir ilişkiyi; 0.00 olması da ilişkinin olmadığını gösterir.

Kappa değeri $p < 0.01$ anlamlılık düzeyinde gerçekleştirilen hesaplamalar neticesinde, elde edilen en düşük 0,187 değeri ile en büyük 0,345 değeri arasında değişen sonuçlar Tablo 3’de gösterilmiştir. Bu sonuçlar yorumlandığında, okutman puanları arasında pozitif yönde bir uyumun varlığı göze çarpmaktadır. Bu uyumun, “önemsiz düzey” aralığında olmasının ise okutmanların demografik özellikleriyle ilişkili olduğu değerlendirilmektedir.

Bulgu ve Yorumlar

Derlenen verilerle ulaşılan bulgu ve yorumlar, aşağıda arz edilmiştir.

Yunus Emre Enstitüsü’nün A1 seviyesindeki Türkçe öğretim videolarının güçlü ve zayıf yanları ile gelişmeye açık alanlarına yönelik elde edilen bulgular ve yorumlanması

Yunus Emre Enstitüsü’nce hazırlanan A1 seviyesindeki beş ayrı Türkçe öğretim videosuna yönelik olarak; okutmanlarca ölçeğe göre yapılan dereceleme, dereceli ölçekteki

ilkeler ile alt özelliklerin kodu, her bir video için ortalama puan değerleri ve tüm videolar için ortalama puan değeri Tablo-4'te verilmiştir.

Tablo 4: Türkçe öğretim videoları için dereceli ölçekteki ilke ile özellikler sıra koduna göre, okutman derecelendirme puan tablosu

Kod	Çoklu Ortam İlkesi	Video Sırası ve Ortalama Puanı					Genel Ortalama
		1.	2.	3.	4.	5.	
1.1.		3,86	3,86	4,00	3,86	3,71	3,86
1.2.		4,00	4,00	3,71	3,86	4,00	3,91
1.3.	Çoklu Ortam Kullanımı İlkesi	3,86	3,86	3,57	3,71	3,86	3,77
1.4.		3,71	3,86	3,14	3,71	3,86	3,66
1.5.		2,57	2,29	2,43	2,29	2,14	2,34
2.1.	Görsel Yakınlık İlkesi	2,86	3,14	3,43	3,43	3,71	3,31
2.2.		3,57	3,57	3,57	3,71	3,57	3,60
3.1.	Biçim İlkesi	2,57	3,14	3,29	3,00	3,29	3,06
4.1.	Zamansal Yakınlık İlkesi	3,57	4,00	3,57	3,71	3,71	3,71
5.1.	Bölümleme İlkesi	3,14	3,29	3,14	3,00	3,14	3,14
6.1.	Bilişsel Yükten Kaçınma	1,86	2,43	1,86	2,43	1,57	2,03
6.2.		3,57	3,57	3,57	3,71	3,71	3,63
7.1.	İşaretleme İlkesi	3,29	3,71	4,00	3,14	3,29	3,49
8.1.		4,00	4,00	4,00	3,86	4,00	3,97
8.2.	Tutarlı İçerik İlkesi	2,57	2,71	2,71	2,57	2,86	2,69
8.3.		3,57	4,00	4,00	4,00	4,00	3,91
9.1.	Ön-Bilgilendirme İlkesi	1,57	1,43	1,57	1,57	1,57	1,54
9.2.		2,43	2,57	2,57	2,29	2,57	2,49
10.1.		2,29	2,86	2,57	2,57	2,71	2,60
10.2.	Bireysel Farklılıklar İlkesi	3,57	3,14	3,14	3,00	3,00	3,17
10.3.		3,57	4,00	4,00	4,00	3,57	3,83
11.1.	Bireyselleştirme İlkesi	3,43	4,00	4,00	3,57	3,86	3,77

Ölçeklendirilen videoların çoklu ortam ilkelerine uyumu, Tablo 4'teki puanlar temelinde, “tamamen uyumlu”, “uyumlu”, “kısmen uyumlu” ve “uyumu oldukça zayıftır” başlıkları etrafında bölümlenerek, aşağıda açıklanmıştır.

Videoların, çoklu ortam ilkelerinin alt özellikleri ile tamamen uyumlu olan özellikleri

Video içerikleri, Görsel Yakınlık İlkesi'ne göre, *görsellerin üzerinde görsellere ait açıklamaların olması, vurgu yapılmak istenen yerlerde kısa, açık ve net açıklamaların olması ve ekranların tümünde hizalamaların düzgün yapılması* gibi özellikleriyle çoklu ortam ilkelerine “tamamen uyumlu”dur. Zamansal Yakınlık İlkesi bakımından, *görseller ve anlatımın eş zamanlı olarak verilmesi* nedeniyle, çoklu ortam özellikleriyle tamamen uyumludur. İşaretleme İlkesi bakımından, *anlatım esnasında önemli noktalarda çeşitli işaret veya yazı stilleriyle (renk, boyut, altı çizgili vb.) vurgular yapılması ve öğrenenlere nelere dikkat etmeleri gerektiği hususlarının işaretle gösterilmesi* açısından çoklu ortam özellikleriyle tamamen uyumludur. Bireysel Farklılıklar İlkesi bakımından ise *zaman kısıtlaması konmadığı için çoklu ortam özellikleriyle tamamen uyumludur.*

Videoların, çoklu ortam ilkelerinin alt özellikleri ile tamamen uyumlu veya uyumlu olan özellikleri

Video içerikleri, bir kısım özellikleri bakımından Çoklu Ortam Kullanımı İlkesi ve Tutarlı İçerik İlkesi'nin çoklu ortam tasarım özellikleriyle “tamamen uyumlu”dur. Bu uyum, ilkelerin burada yer alış sırasına göre şöyledir: *Gereksiz süslemelerden kaçınıldığı, yönlendirmelerde görsellerden yararlanıldığı, her ekranda yönlendirme bilgisinin yer aldığı ve ekranda konuyla ilgisi olmayan görsellere yer verilmediği* için çoklu ortam tasarım özellikleriyle tamamen uyumludur. Yine, Çoklu Ortam Kullanımı İlkesi ve Tutarlı İçerik İlkesi bakımından “uyumlu” olan özellikler de vardır. Bunlar; *kavramlar arası ilişkiler ile sürecin animasyonlar ile açıklanması, ilginç fakat konu ile doğrudan ilgisi olmayan bilgilerin (görsel, hikâye, grafik, video vb.), ilgisiz arka plan müziği ile gereksiz seslerin kullanılmaması, cümlelerin büyük bir kısmının kısa, açık ve anlaşılır olması* şeklinde sıralanabilir.

Videoların, çoklu ortam ilkelerinin alt özellikleri ile uyumlu olan özellikleri

Video içerikleri, çoklu ortamın Biçim İlkesi bakımından *görsellerin büyük bir kısmının, sesli anlatımlar ile açıklanması*; Bölümleme İlkesi açısından da *konuların büyük bir kısmının, küçük parçalara bölünerek verilmiş olması* yönüyle çoklu ortam özellikleriyle “uyumlu”dur.

Videoların, çoklu ortam ilkelerinin alt özellikleri ile tamamen uyumlu veya kısmen uyumlu olan özellikleri

Video içerikleri, Bilişsel Yükten Kaçınma İlkesi bakımından *içeriğin tümünde, öğrenene istediği zaman anlatımı yazılı olarak görme seçeneği sunulması* yönüyle çoklu ortam özellikleriyle “tamamen uyumlu”dur. *Bilgilerin çoğunun, aynı anda hem yazılı, hem de sözlü olarak verilmesi* bakımından ise çoklu ortam özellikleriyle “kısmen uyumlu”dur.

Videoların çoklu ortam ilkelerinin alt özellikleri ile kısmen uyumlu veya oldukça zayıf uyumu olan özellikleri

Video içerikleri, çoklu ortamın Ön-Bilgilendirme İlkesi'ne göre derecelendiğinde; *derslere geçmeden konuyla ilgili temel kavram ve konunun temel özelliklerine dair bir açıklama verilmemesi* nedeniyle “oldukça zayıf uyumlu” ve *öğrenenin bu bilgiye ekranların küçük bir kısmından ulaşabilmesi* özellikleri bakımından, çoklu ortam tasarım ilkeleriyle “kısmen uyumlu” bulunmuştur. Bunlar dışında, okutmanlar tarafından “öğretmen merkezli anlatım nedeniyle, sadece öğrenene yönelik, yani tek taraflı bir etkileşimin var olduğu” hususu da vurgulanmıştır.

Bu çalışmada kullanılan dereceleme ölçeği; eğitim, öğretim veya öğrenme sürecinde kullanılan çoklu ortam araçlarını değerlendirmeyi amaç edinen bir ölçektir. Ölçek, Ozan (2013) tarafından geliştirilmiştir ve Tablo-4'te yer alan 11 ilkedен oluşmaktadır. Ölçeğin, bu ilkelere bağlı, toplamda 22 ayrı özelliği vardır. Diğer çoklu ortam araçları gibi eğitsel videolar da, Brame (2016)'in belirttiği üzere, öğrenmeyi destekler ve öğrenmenin daha iyi gerçekleşebilmesine katkı sağlar. Bu amaçla hazırlanan çoklu ortam araçlarının, kendine has ve farklı tasarım biçimleri olabilir. Bu anlamda, video özelinde kullanılan yöntemlerden biri video kaydı yöntemidir. Video kaydı yöntemi, Jumabaeva vd. (2020: 24)'ne göre “(1) sadece ekran görüntüsünü çekme, (2) eğitmen tahtada anlatırken çekme ve (3) ders anında çekme” olmak üzere üçe ayrılır. Çoklu ortam araçlarından bir diğeri, “eğitsel yazılımdır”. Eğitim veya öğrenme-öğretim sürecinde kullanılan eğitsel yazılımların, iyi olarak nitelendirilebilmesi için, “kullanımının kolay olması, kullanıcıların sunulan içerik ve gezinme üzerinde söz sahibi olabilmeleri, sunulan içeriğe ilişkin kontroller

arasından özellikle videoyu tekrar etme, başa alma, istedikleri anda durdurma şanslarının olması” gerekmektedir (Alessi ve Trollip, 2001).

Video ve eğitsel yazılım örneğinde görüldüğü gibi, çoklu ortam araçlarının da hazırlanmış biçimi veya amacına göre çeşitlendiğini; öğretim tasarım sürecinde, işe koşulma sırası, konumu, önceliği, kullanım amacı ve uygulama araçları açısından farklılıklar barındırdığını söylemek mümkündür. Bu bakış açısıyla, işe koşulma biçimine bağlı olarak çalışmaya konu edilen videoların, bir kısım çoklu ortam ilke veya özellikleri ile doğrudan veya çok etkin bir benzerliği görülememiştir. Bu çalışmada kullanılan ölçek ve derecelendirilen videoların benzerlik göstermeyen özellikleri, derecelendirme yapan okutmanlarla ağ üzerinden toplu olarak yapılan ve yüz yüze yapılan görüşmelerde de gündem olmuştur. Okutmanlara göre, ölçekteki derecelendirme seçenekleri ile derecelendirilen videoların ilişkili olmayan özellikleri; tekrar dinleme çalışması, konu başlıkları ve videodaki içerik veya uygulamanın kullanım fırsatlarıdır. Ayrıca, derslere geçmeden önce, ekrandaki düğmelerin ne işe yaradığını anlatan bir açıklamaya yer verilmemiştir. Bununla birlikte, videolardaki içerik kontrolünün öğrenene daha çok bırakılması ve ekrandaki düğmelerin ne işe yaradığını anlatan bir açıklamaya yer verilmesi beklentilerinin var olduğu gözlenmiştir. Okutmanlarla yapılan görüşmelerde gündeme gelen bu özellikler; bu çalışmada gelişmeye açık alan veya zayıflıklar olarak ele alınmamış, bu nedenle de sonuç bölümüne dâhil edilmemiştir. Çalışmanın hakem değerlendirme sürecinde, bu metnin yer aldığı bölüme yönelik geri bildirim alınmıştır. Bu geri bildirimde göre hakem; bu çalışmadaki videoların, Youtube’un sunduğu tekrar oynatma, ileri geri alma vb. özellikleri sunmasının dışında önemli bir eksiklik olarak gördüğü içeriksel etkileşime yer vermemesine yönelik okutmanların görüşlerine başvurulmasını ve bu görüşlerin de makalede dile getirilmesini istemiştir. Hakemin bu bağlamda içerik etkileşimine konu ettiği hususlar ise şöyle sıralanmıştır; bilmediği kelimeye tıklama, anlamadığı konu veya nesneyle ilgili detaylı bilgi bulma, anlamadığı kelimelerin açıklamasına, resmine veya kendi dilinde karşılığına ulaşma vb. Hakemin geri bildirimleri dikkate alınarak okutmanların görüşüne başvurulmuştur. Makale takip sisteminin, hakemler tarafından düzeltilme istenen kısımlar 10 gün içerisinde düzeltilmediği takdirde ilgili çalışmanız sistemden kaldırılacaktır, uyarısındaki kısıtlama da dikkate alınarak bu sürede beş okutmanın görüşüne başvurulmuştur. Okutmanlardan birinin bu bağlamdaki görüşü, eğitim ve öğretim sürecinde etkileşimin önemi etrafında açıklanmıştır. Ona göre bu çalışmada; çalışma kapsamındaki videolarda kullanılan resimler dışında hakem tarafından sıralanan diğer içeriksel etkileşim özellikleri yer almamaktadır. Okutmanlardan bir diğeri ise öğrencilerin algılama biçimi, öğrenme hızı ve öğrenme stilleri bakımından farklılık göstermesine dikkat çekerek hakem tarafından ele alınan içeriksel etkileşim özelliklerinin önemli bölümünün videoda yer almadığını bildirmiştir. Diğer üç okutman ise hakem tarafından ele alınan içeriksel etkileşim özelliklerinin videolarda olmasının öğrenmeyi daha etkin kılacağına dikkat çekmiştir.

Sonuç

Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan A1 seviyesindeki Türkçe öğretim videolarının, okutmanlarca dereceli puan ölçeğine göre derecelendirilmesi neticesinde, videoların çoklu ortam ilkeleriyle tamama yakın düzeyde uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, söz konusu videoların etkin ve işlevsel bir eğitim, öğretim ve öğrenme aracı olduğu yönündeki yorumlara fırsat sunmaktadır.

Bu bağlamda, video içeriklerinin ilkelerle önemli oranda uyumlu yanları şöyledir: Video içeriklerinin tamamında görseller vardır. Görseller, sade ve anlaşılırdır. İlgisiz arka plan müziği, gereksiz sesler, konuyla ilgisi olmayan lüzumsuz süslemeler ve karmaşık görseller ile ilginç, fakat konu ile doğrudan ilgisi olmayan görsel, hikâye, grafik, video vb. bilgilere yer verilmemiştir.

İletişim tonu; birinci tekil ve çoğul ile ikinci tekil şahıslar kullanılarak hazırlanmıştır. Görsel ve anlatımlar, eş zamanlı verilmiştir. Yönlendirme yapılırken, görsellerden yararlanılmış ve yönlendirme bilgileri de verilmiştir. Ekranların tümünde, hizalamalar düzgün yapılmıştır. Önemli görülen noktalarda, renk, boyut, altı çizgi gibi çeşitli işaret veya yazı stilleri kullanılmıştır. Vurgu yapılarak, öğrenenlerin nelere dikkat etmeleri gerektiğini göstermek için kısa, açık ve net ifade veya görsellere yer verilmiştir.

Bunun yanı sıra videolarda, gelişmeye açık bazı zayıf yanların olduğu da tespit edilmiştir. Bunlar; konuların biraz daha küçük parçalara ayrılması, -çok az sayıda olsa da- açık ve anlaşılır olmayan cümlelerin ortadan kaldırılması ve kavramlar arası ilişki ve süreçleri etkinleştirmek için animasyon ve hareketli görsellere daha çok yer verilmesi şeklinde sıralanabilir. İçerikte yapılacak küçük düzenlemelerle, bu tür zayıflıkların ortadan kaldırılabilceği tahmin edilmektedir.

Öneriler

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde Alyılmaz (2018)'a göre amaçlar ve ihtiyaçlar doğrultusunda eğitim öğretim koşulları oluşturmak gerekir. Bu durumu “gerek sınıf içinde gerekse sınıf dışı etkinliklerde bağları sağlamak için her öğrencinin öğrenme stratejilerinin belirlenmesi/ geliştirilmesi ve bunların öğrenciler tarafından içselleştirilmesi için çaba sarf edilmesi” (Varışoğlu, 2018, s. 379) içerikli açıklamada pekiştirmektedir. Dil öğretimi gibi “Dil öğrenmede başarı sadece öğretmenlere, tek bir yönteme ya da kitaba bağlı değildir. Öğrencinin dil öğrenmedeki başarısı, öğretme metotları, sınıf ortamı ve öğretmenle açıklanamaz ve bunlarla sınırlamak da imkânsızdır” (Demiral ve Yavuz, 2016, s. 130). Bu bağlamda video ve diğer çoklu ortam araçlarına da bakılabilir. Video ve diğer çoklu ortam araçları, eğitim ve öğrenme-öğretme gibi ortamlara yönelik tasarlanırken, “ses ve görsel öğeler için uygun öğretim tasarım ilkeleri, bu ortamların geliştirilmesine yönelik araştırmalar ve çoklu ortam arayüz tasarımına ilişkin ilkeler göz önünde bulundurulmalıdır” (Rogers, 2001). Tasarım sürecinde, çoklu ortam arayüz tasarımının etkin ve işlevselliği yanında, teknolojinin eğitim, öğretme-öğrenme sürecindeki etkileşime sağladığı fırsatların da işe koşulması önerilmektedir. Bu bağlamdaki uygulama örneklerinden biri podcast yayıncılığıdır. Podcast, “herhangi bir ses ya da video içeriğinin belirli protokol çerçevesinde dağıtımı yaklaşımıdır” (Abdous vd., 2012). Eğitim materyali olarak kullanılacak podcast uygulamalarının, bu çalışmadaki videoların “dinleme çalışması, tekrar bölümü, konu başlıkları, içeriğin kontrolünün öğrenene daha çok bırakılması ve etkileşimin çeşitlendirilmesi” gibi ihtiyaçlarının çözümüne destek verecek potansiyeli barındırdığı, bu yönüyle çalışmada tespit edilen eksikliklerin giderilmesine de katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, Yunus Emre Enstitüsü'nün Türkçe öğretim videolarının, hâlihazırdaki Youtube paylaşımlarının yanı sıra podcast veya benzeri başka uygulama biçimleriyle de yayınlanması önerilmektedir.

Aynı şekilde, videolarda yer alan görsel öğelerin, etkili olduğu; ancak, bu görsellerin sadece Yunus Emre Enstitüsü z-kitaplarından alınmış görsellerden oluştuğu da tespit edilmiştir. Bu durumun, öğrenme, öğretme ve eğitim sürecinde monotonluğa veya etkileşim zayıflığına yol

açabileceği yorumlanmaktadır. Bu nedenle, z-kitap dışında, farklı kaynaklardan görseller de kullanılarak, bu tekelin ortadan kaldırılması önerilmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı EBA Ders Modülü'ne ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşlerini inceleyen Tüysüz ve Çimen (2016), “öğrencilerin çoğu, EBA Ders Modülü'nde animasyon gibi unsurların, içerik içerisinde çok daha fazla yer alması gerektiğini, bu durumda daha mutlu olacaklarını ifade etmiştir” bulgusuna ulaşmıştır. Buna benzer bir durum, bu çalışmada yer alan okutman görüşlerine de yansımıştır. Nitekim bu çalışmada tespit edilen eksikliklerden biri de videolarda, animasyonların veya hareketli görüntülerin yer bulmaması olmuştur. Okutmanlar, videolarda animasyon ve hareketli görsellere de yer verilmesini önermektedir.

Bunun yanı sıra çalışmanın kavramsal çerçeve bölümünde, Ülker (2019) ve Vanderplank (2019)'ın çalışmaları etrafında, video benzeri bir çoklu ortam aracı olarak film veya dizi filmin altyazı ile izlenmesinin, dil öğrenme becerilerinin geliştirilmesinde önemli katkılar sağladığı, detayları ile açıklanmıştır. Bu yönüyle, videolardaki tüm konuşmaların altyazı ile eşzamanlı şekilde verilmesi önerilmektedir.

Ölçek Kullanma, Videonun Sahibi Kurum ve Etik Kurul İzinleri

Çalışmada kullanılan ölçeğin sahibi Özgül Ozan'dan, geliştirdiği ölçeği kullanmak üzere 02.05.2020 tarihinde, e-posta yolu ile izin istenmiştir. Özgül Ozan, 04.05.2020 tarihli e-postası ile ölçeğin kullanılmasına izin vermiştir. Videoların sahibi Yunus Emre Enstitüsü ise 11.05.2020 tarih ve 63048327-199-2020/E.30801 sayılı onay yazısı ile çalışmanın yapılmasını kabul etmiştir. Bilimsel çalışma Etik Kurul İzni, Kosova'da mukim Koleji İlliria Üniversitesinin 11.06.2020 tarih ve 569/20 sayılı onay yazısı ile alınmıştır.

Teşekkür

Çalışmaya katkı sunan Okutmanlar Hüseyin Güngör, Yeliz Çakıroğlu, Taner Güçlütürk, Ülker Said Karabeğ, Erkunt Mazrek, Ayşe Ligavçe ve Fjola Rexha'ya teşekkür ederim.

Kaynaklar

- Abdous, M., Facer, B. R. ve Yen, C. J. (2012). Academic effectiveness of podcasting: A comparative study of integrated versus supplemental use of podcasting in second language classes. *Computers & Education*, 58(1), 43-52.
- Alessi, S. M. ve Trollip, S. R. (2001). *Multimedia for learning methods and development*. AllynandBaco
- Alkan, C. (1977). *Eğitim teknolojisi (Kuramlar, yöntemler)*. Yargıçoğlu Matbası.
- Alyılmaz, S. (2018). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde hedef kitlenin / “öğrenen”in önemi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(4), 2452-2463. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/teke/issue/42447/511176>
- Ateş, M., Çerçi, A. ve Derman, S. (2015). Eğitim bilişim ağında yer alan Türkçe dersi videoları üzerine bir inceleme. *Sakarya University Journal of Education*, 5(3), 105117. DOI: <http://dx.doi.org/10.19126/suje.18755>
- Balaban, S. J. (2012). Verilerin toplanması, (Ed. A. Şimşek). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Bétrancourt, M., & Benetos, K. (2018). Why and when does instructional video facilitate learning? A commentary to the special issue "developments and trends in learning with instructional video". *Computers in Human Behavior*, 89, 471-475.
- Brame, C. J. (2016). Effective educational videos: Principles and guidelines for maximizing student learning from video content. *CBE—Life Sciences Education*, 15(4), es6.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal bilimler için veri analiz el kitabı*. Pegem Akademi.
- Chen, C. M., & Wu, C. H. (2015). Effects of different video lecture types on sustained attention, emotion, cognitive load, and learning performance. *Computers & Education*, 80, 108-121
- Choe, R. C., Scuric, Z., Eshkol, E., Cruser, S., Arndt, A., Cox, R., Barnes, G. (2019). Student Satisfaction and Learning Outcomes in Asynchronous Online Lecture Videos. *CBE—Life Sciences Education*, 18(4), ar55.
- Chorianopoulos, K. (2018). A taxonomy of asynchronous instructional video styles. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 19(1).
- Cummins, S., Beresford, A. R., & Rice, A. (2016). Investigating engagement with in-video quiz questions in a programming course. *IEEE Transactions on Learning Technologies*, 9(1), 57-66.
- Demiral, H. & Yavuz, Ş. (2016). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Ders Dışı Öğrenme Ortamları. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 7(13), 129-146. <https://dergipark.org.tr/en/pub/eibd/issue/29466/315930>
- Fiorella, L., & Mayer, R. E. (2018). What works and doesn't work with instructional video. *Computers in Human Behavior*, 89, 465-470.
- Gerede, P, M. (2019). *Eğitim Bilişim Ağı (EBA) 4.sınıf ders içeriklerine yönelik videoların çoklu ortam tasarım ilkelerine göre incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gönç, Ş.T. (2012). Nicel ve nitel araştırmalarda kullanılan araştırma teknikleri, *Sosyolojide araştırma yöntem ve teknikleri*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- İşcan, A. (2011). Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *Turkish Studies*, 6(3), 939-948.
- Jumabaeva, C., Kyzy, A., Baryktabasov, K. & Ismailova, R. (2020). Kırgızistan'da hibrit eğitim uygulaması. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi)*, 4(1), 23-30.
- Kışla, T, Emirtekin, E, Polan, Ş. & Dönmez, O. (2020). Etkileşimli eğitsel video ve başarı testinin geliştirilmesi: IP adresi kavramı örneği. *Journal of Instructional Technologies and Teacher Education*, 9(1), 42-51. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jitte/issue/55183/674568>
- Kokoç, M. (2020). Programlamaya ilişkin ders videolarında öğretim elemanı görüntüsü kullanımının etkileri: bir göz izleme çalışması. *Ege Eğitim Teknolojileri Dergisi*, 3(2), 52-66. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/eetd/issue/51876/674443>
- Kokoç M., & Altun A. (2014). *Flipped öğrenmeye ilişkin sistematik bir alanyazın taraması: Kavramlar ve uygulamalar*. GaziMagosa: Presented at the International Conference on New Trends in Educational Technology,
- Ljubojevic, M., Vaskovic, V., Stankovic, S., Vaskovic, J. (2014). Using supplementary video in multimedia instruction as a teaching tool to increase efficiency of learning and quality of experience. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 15(3).
- Mayer R. E., Clark R. C. (2003). *E-learning and the science of instruction: proven guidelines for consumers and designers of multimedia learning*. San Francisco: Pfeiffer

- Mayer, R. E. (2009). *Multimedia learning* (2nd edition). New York, USA: Cambridge University Press.
- Nagy, J. T. (2018). Evaluation of online video usage and learning satisfaction: An extension of the technology acceptance model. *International Review of Research in Open & Distance Learning*, 19(1), 160-184.
- Ozan, Ö. (2013). *Bağlantıcı mobil öğrenme ortamlarında yönlendirici destek*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ozan, O. ve Özarslan, Y. (2016). Video lecture watching behaviors of learners in online courses. *Educational Media International*, 53(1), 27-41.
- Özbal, B. (2020). Kendi kendine yabancı dil olarak Türkçe öğrenimi ders kitapları. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi (TEKE)*, 9(4), 1602-1615.
- Özdemir, S., Yalın, H. İ. & Sezgin, F. (2012). *Eğitim bilimine giriş*. Nobel Yayın ve Dağıtım.
- Pi, Z., Xu, K., Liu, C., & Yang, J. (2020). Instructor presence in video lectures: Eye gaze matters, but not body orientation. *Computers & Education*, 144, 103-713
- Rogers, P. L. (2001). *Design in instruction for technology enhanced learning*. London: IRM.
- Rosell-Aguilar, F. (2007). Top of pods – In search of a podcasting “pedagogy” for language learning, *Computer Assisted Language Learning*, 20(5), 471-492.
- Suseno, E. (2015). Listening podcast to enhance speaking proficiency. *Jurnal Widyaloka ikip Widyardarma Surabaya*, 2(2), 166-175.
- Traphagan, T., Kucsera, J. V, & Kishi, K. (2010). Impact of class lecture webcasting on attendance and learning. *Educational Technology Research and Development*, 58(1), 19-37.
- Seferoğlu, S. S. (2014). *Öğretim teknolojileri ve materyal tasarımı*. Pegem Akademi.
- Senemoğlu N. (2015). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Yargı yayınevi.
- Stewart, C. J. & Cash, W. B. (1985). *Interviwing: Princşples and Practices*. Wm. C. Brown Publication.
- Şengül, K. (2014). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Alfabe Sorunu. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 3(1), 325-339 . DOI: 10.7884/teke.245
- Şimşek, A. (2014). *Öğretim tasarımı*. Nobel Akademi.
- Teker, N. (2019a). Video merkezli bireysel öğrenme yöntemi. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 23(2), 699-720. DOI: 10.1501/Egifak_0000000795
- Teker, N. (2019b). Video ve eğitimde kullanılması. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 24(2), 423-447 . DOI: 10.1501/Egifak_0000000711
- Tüysüz ve Çümen. (2016). EBA ders web sitesine ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 75-98.
- Uğur, S. & Okur, M. R. (2016). Açık ve uzaktan öğrenmede etkileşimli video kullanımı. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 104-126.
- Ülker, M. (2019). The approach of learning a foreign language by watching TV series. *Educational Research and Reviews*, 14(17), 608-617.
- Vanderplank, R. (2019). Gist watching can only take you so far: attitudes, strategies and changes in behaviour in watching films with captions. *The Language Learning Journal*, 47(4), 407-423. <https://doi.org/10.1080/09571736.2019.1610033>

- Varışoğlu, M. (2018). Sosyal-duygusal dil öğrenme stratejileri ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretimindeki yeri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 7(1), 379-396. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/teke/issue/36208/407450>
- Yalın, H. İ. (2020). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, Nobel Yayın Dağıtım.
- Yakın, İ. (2018). Yabancı diller eğitimi öğretmen adaylarının podcast tasarımında ARCS-V modeli kullanımı: Motivasyonel taktik seçimleri. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(15), 520-541.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınevi

Extended Abstract

Introduction

In the introduction part of this study, some concepts are explained around the data collected in scientific sources and studies through document analysis and the researcher's accumulation. These concepts are information society; learning, teaching and education; course tools and equipment, multimedia tools, video, the function and properties of videos in education, learning and the teaching process. In addition, the relationship between foreign language teaching and multimedia, the use of videos and the contribution of videos to these processes are also included.

The importance and the purpose of the study

Like all the systems used in the educational design process, videos are teaching tools or support tools. This study has been carried out around the view that the examination of these videos according to the principles of multimedia will be important in terms of revealing the missing and weak points and areas where there is room for improvement during the educational design process. It is thought that this study will contribute to the production of more effective course tools for teaching and learning Turkish as a foreign language or its teaching process by guiding researchers in the field and by providing data to them. In this context, the purpose of this study is to identify deficiencies and areas which have room for improvement by examining the A1 Level Turkish education Videos of Yunus Emre Institute according to the multimedia principles.

Method

This study was conducted using the active research pattern and qualitative research method. Data were collected through graded scoring scale, interview and document analysis. The data was analyzed with statistical techniques. The scope of this study are the teaching Turkish as foreign language videos produced by Yunus Emre Institute at A1 level. In the period when the study was conducted and some permissions related to it were obtained, for the use in the process of teaching Turkish as a foreign language by Yunus Emre Institute only about 10 videos were produced at the A1 level. Therefore, only the first five videos were selected for the sample of this study. This is limited to the limitations of this study with these five videos and the multimedia principles on which scaling is made. Data was collected through the surveys completed by the lecturers of Yunus Emre Institute. Opinions were collected face to face and with graded measurement tool. Graded measurement tool is the "Evaluation Scale for Multimedia Practices for Educational Purposes" developed by Ozan (2013), inspired by the works of Mayer & Clark (2003) and Mayer (2009), which are accepted in the literature. In this scale there are 11 principles and 22 features. The principles in this scale are as follows: multimedia usage principle, visual proximity principle, form principle, temporal proximity principle, segmentation principle, cognitive load avoidance principle, marking principle, consistent content principle, pre-information principle, individual differences principle and finally individualization principle. Collected data was analyzed using statistical methods. In addition, the consistency between the points that instructors use in evaluating five separate videos on twenty-two questions in the scale was calculated and interpreted statistically. "Fleiss' kappa coefficient" was used in the examination made for this purpose, since the number of lecturers was more than two. At the end of the calculation, Kappa value shows a positive fit in the level of $p < 0.01$ significance. However, the level of this harmony is "insignificant". It was interpreted that the level of compliance was insignificant due to reasons related to the demographic characteristics of the lecturers. Pearson correlation value was determined as .85. Instructors' grading scores; were interpreted as highly relevant and meaningful in a positive direction.

Findings, comments and results

In the findings part of the study, five videos representing all the videos in the study were found to be fully compatible, compatible, partially compatible and very weakly compatible with multimedia principles and features. These were interpreted taking into account the principles and features in the scale and the average of the score grades. Then, as it can be seen in the example of video and educational software, the differences between the videos in the scientific studies were discussed around the findings in the scientific studies by evaluating that the multimedia tools are diversified according to the way they are prepared or their purpose, and that they differ in terms of order, location, priority, purpose of use and application tools in the teaching design process.

At the end of the study, it was concluded that A1 level Turkish education videos of Yunus Emre Institute which were graded by the lecturers on a graded scale score are almost all in line and compatible

with the multimedia principles. This result also provided an opportunity to comment that these videos are an effective and functional educational, teaching and learning tool. In this context, the important aspects of video content are as follows: All of the video content has visuals. All of the images are plain and understandable. There is no unrelated background music, unnecessary embellishments and complicated visuals, stories, graphics, videos etc. which are interesting but not related to the theme. Communication tone; is prepared using first person, second-person singular grammatical persons. Images and narratives are presented simultaneously. When orientation was made visuals were used and orientation information was also provided. Various signs, font styles, dimensions, colors, underlines were used at important points. There are short and clear expressions or visuals which are emphasised to show what the learners should pay attention. In addition, it has been determined that there are some weak areas in the videos where there is room for improvement. These are; the necessity of including animations and dynamic images, to eliminate very unclear and incomprehensible sentences, to divide the topics into smaller pieces in order to enable inter-concept relations and processes. It has been interpreted that these weaknesses can be eliminated with small adjustments in the content.

Suggestions

The following suggestions are recommended because they are considered to be important for effective and functional videos to work: Along with the YouTube, the Turkish education videos of Yunus Emre Institute should also be shared on podcasts or other similar forms of media, in addition to the visuals from the Yunus Emre Institute z-books, it is suggested to include other images and subtitles simultaneously with speeches.